

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BAŃA TIGISIM NABIINA NWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina nwea de logo baŃa chega chwoŃa wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura baŃa ne.

De na se we de na ba tge chega chwoŃa to mo jaane nikantgo de tigura de popra ko twi nabiina laŃa ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we ncono maama taa tei o tete se tigura de popra ye taa wora, fefeo de peenem nwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni sem de mimo.

De na se we "UN Charter" tngo kom paŃe ko se wade sem nwea wolim nwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura nwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimo se chega chwoŃa wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo nwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo baŃa.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo BaŃa Tigisim Wade sem se ko taa ye won-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fagem de yezura na wo pa nabiina nwea taa jege kuri logo baŃa maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge ncona maama se ba taa ye bedwe mo ba nwea de ba chega seini, ye fefeo teira ktaa. We pe ba swa de boboŃa mo se ba taa ye nubiu daane ye ba jege da nwaŃa.

Wadaa 2

Logo baŃa tigisim wade sem pe chwoŃa se ncono maama taa jege chega chwoŃa na wo pa ba nwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwoŃa ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we jngo naa o boboŃa nwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese ncono we o ye baaro naa kaane, kwoo o jejegero naa ba na loge o me to nwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popra ba jege se ka taa wora nabiina laŃa ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to nwaane. Naa ba ppre ncono we o woni teo kolo ta na wo vere ko tete to nwaane.

Wadaa 3

Ko ye ncono maama chega chwoŃa mo se o taa nwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabe totona naa kabe pipio daa ye taa wora logo bana ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa nnono yaare cham yerane ko na wo mane se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Nnono maama ye nabiinu mo o ze pan o wo me maama logo bana yoba. Logo bana wade sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo nnono maama mo; ka ba pcore nnona ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye cheese o dwon.

Wadaa 8

Nnono maama wae o san nnono o dwon kote delo maama wone nenene ko tu na ke o choge teo kom wade selo na pa nnono wom nwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja nnono yon yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane nnono fee wora se ba di o sareya kote ne lanyerane ko man de teo kom wade na tiji tei to ba ni o seene o choge naa o wo choge.

Wadaa 11

1. Ba na jaane nnono we o choge o mane waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we choge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja lya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kote ne.

2. Ba baa wane ba ta we nnono yaa ke o choge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na mane keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko nwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa nnono waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwon o na choge manja kalo to.

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane nnono yon yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o son de o pwola totona seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo choge nnono wom yu to. Wadaa kanto choo nnono maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

1. Nnono maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage me maama to, o teo ne.

2. Nnono maama wae o nwon teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwon ye o jwoora.

Wadaa 14

1. Nɔ́nno wolo maama na nɛ chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura nɔ́waane.

2. De ko de, o cham dem na dae nenɛene politiksi laɲa ne ko wo taa chamma se o duri o nwon. O na chɔ́ge teo kom wadɛ ge mo naa o kekeo kom na wo dɛ UN wadɛ sem na maɲe tei to sateene dedwonna baa sɛ de jwon o mɔ́le mɔ́le.

Wadaa 15

1. Nɔ́nno maama jege teo, o na nwon mɛ.

2. Ba baa wane ba zeili nɔ́nno o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o bobonɔ́a na lage tei to.

Wadaa 16

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwon tekolo, naa ba na tɔ́ge Wechonɔ́a kalo dwi to baa wane ko cheɲi ba se ba ye di daane ba lɔ́ sɔ́ɲɔ́. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba nɔ́wea seini, ye ba wae ba yage daane maɲa de maɲa, ba tete bobonɔ́a na lage tei.

2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na sɛ se ba zo daane, ye ko dae we nɔ́nno mo fee ba to.

3. Sɔ́ɲɔ́ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto nɔ́waane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba baɲa ne mo, ba taa choo ba wolwanno maama wone.

Wadaa 17

1. Nɔ́nno maama wae o jege o tete nyɔ́ɔ́ne wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.

2. Ba baa wane ba vere nɔ́nno wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Wadaa 18

Nɔ́nno maama wae o bon o na lage tei. O wae o ke o bobonɔ́a keiri, o wae o tɔ́ge Wechwonɔ́a kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwonɔ́a naa o bonem o yerane naa o de kɔ́ɔ́, ye o bere nɔ́nna Wechwonɔ́a kam o taane de o totonɔ́a seini.

Wadaa 19

Nɔ́nno wae o nɔ́ɔ́ne o bobonɔ́a na lage tei. O wae o tɛ kolo maama o na bonɔ́e o yu ne, ye nɔ́nno ba jege chwonɔ́a se o cheɲi o ni. O wae o beiri labaare o bobonɔ́a o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔ́nno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

Wadaa 20

1. Nɔ́nno maama wae o tɔ́ge o zoore asemble naa tigisim dwi maama na ye yezura tigisim to.

2. Ba baa wane ba fee nɔ́nno se o zo tigisim delo o na ba lage to.

Wadaa 21

1. Nɔ́nno maama wae o tɔ́ge o di o teo gɔ́mente paare; o nam ta wae o tɔ́ge o voti o kuri nɔ́nna o ke gɔ́mente dem wone.

2. Nɔ́nno maama wae o jwon wolim delo o teo gɔ́mente na jege de woli de nɔ́nbia maama to, ko ma da ko ma da.

3. Gɔmente maama dam wo taa tɔge de nɔɔnbia kwora na we tei to mo. Nɔɔnbia bam kwora kam mo yei ni ka bere nɔɔnbia bam na wo kuri ba gɔmente dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se nɔɔno maama voti o boboŋa na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Wadaa 22

Nɔɔno maama teo gɔmente jege se de taa choo o nwea laŋa ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimɔɔ tei de sateene dedwonna to se ko pa nɔɔno wom nwea ja kuri se o wane o ji nɔɔno lanyerane.

Wadaa 23

1. Nɔɔno maama wae o ke toton; o wae o kuri o boboŋa na de toton delo, ye fee wora se toton dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zan ba le o toton dem ne to.
2. Nɔɔno maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jwon nweo na mae de o toton dem dam na mae tei to mo.
3. Wolo maama na toŋa ko man se o nweo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta man se o taa ne fee o totona jei ne.
4. Nɔɔno maama wae o tɔge o zoore totona jei tigusim yalo na wo woli o o totona laŋa seini to.

Wadaa 24

Nɔɔno maama jege chwonja se o taa jege sio de sio manja, dedaane hawase bagera o na o ke totona jei ne to; ye o ta wae o jwon daa bem wone o jeini sɔŋ ne o sia ye ba baa le o nweo wone.

Wadaa 25

1. Fee wora se nɔɔno maama taa nwe nwea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko mane se wodiiru, zora jei, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se nwea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae nɔɔno maama nenene o na ba toŋa, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo nwaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nɔɔno na ye zore tu, o ware se o ni o tete banja ne.
2. Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia banja ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko mane se ba ni o banje ne mo ba woli o se o ke nɔɔno.

Wadaa 26

1. Nɔɔno maama jege chonja se o ke sikuuli. Sikuuli veija, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zera mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tekenekal Sikuula de totona berem sikuula nenene Kɔleja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba teesa lanyerane to vo.
2. Sikuuli veija naa tɔn-yeino ye se ko pa nɔɔno swa mo poore se o wane o lore kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔɔ de badwonjo mo ko ba de sateene logo banja ne, de nabiina dwi maama de wejɔɔna dwi maama se ko zeini logo banja tigusim totona dwi maama na woli logo maama yezura to.
3. Tiina jege chwonja se ba kuri ba na wo taa lage se ba bia zamese tɔɔ sikuuli delo dwi wone to.

Wadaa 27

1. Nɔɔno maama wae o tɔge o ke o nabaara kekeo o na lage tei, de keina yadwonna, de "Science" na jaane wodonno telo maama ko ba nabiina jirim naa wolim nwaane to.

2. Nɔ́nɔ maama na popone o tɔ́nɔ o na yei kolo maama logo lam ɲwaane to, fee wora se ba zeini naa ba woli o se o ne ko maana.

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama logo baɲa wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. Nɔ́nɔ maama jege fee totoɲa se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nɔ́nɔ-ɲwem se o ɲwea ke ywonni.

2. Nɔ́nɔ fee totoɲa keiri wone o jege se o de wade sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o chɔge badwonna wo. O nam ba jege chwoɲa o ke o chɔge kɔgɔ ywonni de nɔ́nɔ wopwolo, kɔgɔ zula ɲwaane.

3. Nɔ́nɔ maama na tɔge nabiina ɲwea de logo baɲa chega chwoɲa wade sento o jege se o tɔge "United Nations" na lage se ko de tei to mo.

Wadaa 30

Nɔ́nɔ, naa nɔ́nɔ, naa teo ye zaɲ ba boɲe we ba wo wane ba ke woɲo se ko leiri naa ko chɔge nia yanto ba na tiɲ tɔ́nɔ konto ne to.
